Hallintovaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 179/2024 vp)

1 Lausuntopyyntö

Hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä (HE 179/2024 vp) ulkomaalaislain muuttamiseksi sekä asiantuntijakuulemiseen osallistumista hallintovaliokunnassa 19.2.2025.

2 Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksen mukaan työperusteinen oleskelulupa sidotaan työhön siten, että oleskelulupaa ei saa peruuttaa laissa säädettävänä määräaikana, jos ulkomaalainen työntekijä jää työttömäksi. Työnantajalle esitetään säädettävän velvollisuus ilmoittaa työsuhteen loppumisesta Maahanmuuttovirastolle sanktion uhalla. Työntekijän oleskelulupaan liittyvä työnteko-oikeus ehdotetaan laajennettavan koskemaan aloja, jotka on aidosti todettu työvoimapula-aloiksi.

3 Lausunto

3.1 Suoja-aika oleskeluluvan peruuttamisen näkökulmasta

Ehdotuksen mukaan työnteon perusteella myönnettyä oleskelulupaa ei saisi peruuttaa 3 kuukauden sisällä työttömäksi jäämisestä, jos työntekijän oleskelulupa on ollut voimassa alle kaksi vuotta ja kuuden kuukauden aikana, jos oleskelulupa on ollut voimassa vähintään kahden vuoden ajan. Uuden työn etsimistä koskeva aika olisi olemassa vain tilanteessa, jossa oleskelulupa on vielä voimassa. Sääntely ei koskisi oleskelulupia, joihin liittyy työnteko-oikeus, eli esim. perhesidelupia ja pysyvää oleskelulupaa.

Poliisihallituksen asiantuntijana pidän hyvänä sitä, että ulkomaiselle työntekijälle taataan tietty aika etsiä uusi työpaikka, jos hänen oleskelulupansa on

voimassa ja kun siihen perustuva työsuhde päättyy. Maahan kotoutuneelle ja hänen perheelleen taataan näin laillinen mahdollisuus jatkaa asumista Suomessa niin, että perheen aikuisten ja lasten sosiaalisiin verkostoihin ja toimintaympäristöihin ei tulisi keskeytystä tai muutosta.

Näkemykseni mukaan esitetty lakimuutos vähentää Maahanmuuttoviraston ja muiden viranomaisten työmäärää, jos ulkomaalainen hankkii uuden työpaikan työttömäksi jäätyään eikä maasta karkottamisprosessia jouduta aloittamaan. Poliisin työmäärä vähenee sekä tiedoksiantojen että maasta poistamisen konkreettisten toimien osalta.

Nyt esitetyllä säätelyllä pystytään vähentämään laitonta maassa oleskelua tarjoamalla mahdollisuus jäädä laillisesti maahan. Esitetyllä lakimuutoksella voidaan myös ennaltaehkäistä laittomille työmarkkinoille siirtymistä ja mahdollista ihmiskauppaa.

3.2 Työnantajan ilmoittamisvelvollisuus työsuhteen päättymisestä

Ehdotuksen mukaan työnantajalle säädettäisiin uusi velvollisuus ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle, kun ulkomaalaisen työntekijän työsuhde päättyy. Ilmoittamisvelvollisuuteen säädettäisiin 14 päivän aikaraja.

Poliisihallituksen asiantuntijana pidän hyvänä esitystä siitä, että työnantajalle säädetään velvollisuus ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle, kun työntekijän työt loppuvat. Ilmoittamisvelvollisuuden voidaan katsoa olevan jopa edellytys sille, että edellä mainittua 3-6 kuukauden sääntöjä voidaan valvoa yhdenvertaisesti. Aiemmin Maahanmuuttovirasto on saanut sattumanvaraisesti yksittäisiä ilmoituksia töiden loppumisesta työntekijältä itseltään tai tämän työnantajalta tai asia voinut tulla ilmi muuta kautta.

Ehdotetulla sääntelyllä voidaan ennaltaehkäistä tilanteita, joissa Suomen oleskelulupajärjestelmää käytetään väärin. Lakiin perustuva työnantajan velvollisuus selkiyttää tilannetta viranomaisten työn osalta. Samalla se edistää työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua, kun ilmoitus ei enää ole sattumanvarainen ja koske vain osaa työntekijöistä.

Näkemykseni mukaan se, että laissa säädetään tarkka määräaika tehdä ilmoitus auttaa työnantajia noudattamaan Suomen lainsäädäntöä, koska se on selkeä. Kun työnantajalle on annettu lainsäädännöllä tarkat aikarajat, missä ajassa ilmoittaminen tulee tehdä, on myös Maahanmuuttoviraston ja poliisin helpompi seurata lain noudattamista ja määrätä ilmoittamatta jättämisestä seuraavia sanktioita. Sanktiointi on sidottu voimassa olevaan sääntelyyn, joka edellyttää tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Kyseessä olisi rikkomus, josta seuraamuksena olisi tyypillisimmin sakkorangaistus. Poliisin osalta nyt esitetyllä lakimuutoksella tulee olemaan jonkin verran työllistävää vaikutusta, työnantajan ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin tutkimisen ja sanktioiden määräämisen johdosta.

Työnantajan ulkomaalaisrikkomuksen lisäksi voidaan työnantajalle antaa niin sanottu pidättäytymispäätös. Päätös merkitsee sitä, että työnantaja ei voisi hakea uusia työntekijöitä ulkomailta määräaikana, joka on minimissään kolme kuukautta ja pisimmillään 12 kuukautta. Katson, että juuri pidättäytymispäätöksen tekemisellä voidaan ennaltaehkäistä toistuvasti lakia rikkovan työnantajan lainvastaista toimintaa.

3.3 Työntekijän oleskeluluvan työnteko-oikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan, että työntekijän oleskelulupaan liittyvä työnteko-oikeus laajennetaan oikeudeksi tehdä töitä todetulla työvoimapula-alalla. Oikeuden käyttäminen ei edellyttäisi uuden oleskeluluvan hakemista, vaan sitä että maassa oleskelun perusteena olevan työntekijän oleskeluluvan tulee olla voimassa. Työvoimapula-alat voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Poliisihallituksen asiantuntijana pidän tärkeänä sitä, että työvoimapula-alat ovat jatkossa helposti tarkastettavissa. Sääntelyssä keskeistä on se, että työnteko-oikeus on selvästi ja yksinkertaisesti todettavissa sekä työntekijän, työnantajan että valvovan viranomaisen toimesta.

Näkemykseni mukaan on hyvä, että huolehditaan Suomessa jo olevien työttömien työnhakijoiden työllistymisestä. Kun työttömäksi jäävällä ulkomaalaisella on mahdollisuus työllistyä laillisesti työvoimapula-aloille ja tehdä muitakin töitä kuin sitä, jota varten hänen oleskelulupansa on myönnetty, ennaltaehkäistään hakijan ajautumista laittoman työn tekijäksi. Tällä lainsäädännöllä voidaan myös ennalta estää ihmiskaupparikollisuutta.

Marjo Tyynelä, Poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 18.02.2025 klo 08:31. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki

Poliisilakimies Visa Weckström
Poliisihallitus, Esikunta

Poliisihallitus
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi